

ΓΙΑΤΙ ΑΣΧΟΛΗΘΗΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ!

[μια ειλικρινής εξομολόγηση].

Έτος 1999. «Στρατηγέ αντίο, να είστε καλά, εμείς θα σας θυμόμαστε πάντοτε με νοσταλγία», ήταν τα τελευταία και άκρως ευγενικά λόγια του οδηγού του υπηρεσιακού αυτοκινήτου μου. Μια στιγμή που ύστερα από μερικές μόλις μέρες αντιλαμβάνεται κανείς το βαθύ περιεχόμενο της αλλαγής στη ζωή μας. Μου το έλεγαν, ότι κάποια στιγμή θα έφθανε και σε μένα, όπως άλλωστε συμβαίνει σε όλους τους ανθρώπους. Θα έλθει μια στιγμή αλλιώτικη από τις άλλες. **Η επαγγελματική σταδιοδρομία θα φτάσει στο τέλος της.** Όλοι το ξέρουμε, αλλά δυστυχώς λίγοι είναι προετοιμασμένοι γι' αυτή τη δύσκολη ώρα. Άλλοι την περιμένουν μάλιστα για να αποκτήσουν την ελευθερία τους και να χαρούν τη ζωή. Δεν είναι οι λιγότεροι αυτοί. Αλλά είμαστε και εμείς που θαρρούσαμε ότι πάντοτε θα είχαμε τις ίδιες επιλογές στη ζωή μας. Δεν γνωρίζω φυσικά όλες τις απόψεις και συναισθήματα, αλλά τα δικά μου ήταν σύμμεικτα και ακαθόριστα.

Ο οδηγός ευγενέστατα με αποχαιρέτησε. Εγώ δεν είχα συνειδητοποιήσει ακόμη, ήμουν «ζεστός», όπως συμβαίνει και σε κάθε σοβαρό περιστατικό της ζωής μας. Νόμιζα ότι ζούσα σε μια ψευδαίσθηση. Ήμουν σίγουρος ότι και η επομένη θα ήταν η ίδια όπως και η χθεσινή μέρα. Μάλιστα το απολάμβανα καθόσον την επόμενη νύχτα δεν υπήρχε περίπτωση να με ανησυχήσει κάποιο τηλεφώνημα. Τι ωραία, λέω μέσα μου! Μεγάλη η ανακούφιση να αναλαμβάνουν άλλοι το δυσβάσταχτο φορτίο της ευθύνης. Έτσι όμορφα κυλούσαν οι ώρες της πρώτης μέρας, λες και ήταν ημέρα αδειάς!

Και όμως, κάτι μέσα φαινόταν ότι φούσκωνε ακαθόριστα. Βλέπεις η «γλαύκα της Αθηνάς πετάει πάντοτε το σούρουπο». Και το σούρουπο έρχεται όταν σου ανακοινώνουν ότι αποστρατεύθηκες. Κάποιοι μάλιστα τον θεωρούν, ως τον πρώτο και οδυνηρότερο θάνατο. Και αν δεν είναι έτσι, δεν είναι τόσο «μαύρα» τα πράγματα δεν παύει να είναι μια φάση της ζωής μας τελείως διαφορετική. Και μάλιστα ο καθένας μας τη νιώθει κατά το δικό του τρόπο, ανάλογα της ιδιοσυστασίας του.

Οπωσδήποτε είναι μια φάση περισυλλογής και απολογισμού, αλλά και μια φάση για νέες σκέψεις και αποφάσεις. Είναι μια φάση ανασυγκρότησης των προσωπικών μας δυνάμεων. Αραγε θα εγκαταλειφθώ στην τύχη! Θα σταθώ στην ..απόλαυση των αναμνήσεων! Θα προσπαθήσω να αναπληρώσω τα όσα δεν μπόρεσα να απολαύσω, όταν ήμουν υποχρεωμένος να εργάζομαι ολόκληρες μέρες και άπειρες ώρες υποχρεωτικά! Ή θα οργανώσω κάτι καινούργιο και φρέσκο. Είμαι έτοιμος για μια προσαρμογή στον νέο τρόπο ζωής; Θα αφήσω το υπόλοιπο της ζωής μου χωρίς πρόγραμμα και χωρίς νόημα; Θα παραδοθώ αμαχητί στη σκληρή πραγματικότητα ή θα την παλέψω! Έχω να προσφέρω κάτι πρώτα στον εαυτό μου, ύστερα στους δικούς μου ανθρώπους και γιατί όχι και σε ευρύτερο κοινωνικό κύκλο. Αξίζει τον κόπο να αποδυθώ σε μια προσπάθεια παραγωγής κάποιου έργου ή θα αφήσω να κυλήσει αθόρυβα και άκοπα ο χρόνος που μου απομένει.

Από την άλλη μεριά έχω κάποιες δυνατότητες προσωπικές ή τα πάντα τέλειωσαν με το πέρας της περιόδου εργασίας μου! **Τέτοια ήταν τα συναισθήματά μου από τις πρώτες ώρες της ημέρας εκείνης.**

Φυσικά υπήρχαν κάποια σχέδια ζωής, αλλά όλα ήταν απλά νεφελώματα. Τότε είσαι υποχρεωμένος να τα ξεκαθαρίσεις λιγάκι. Τις πρώτες μάλιστα μέρες, ώρες θάλεγα, κάποιος γνωστός - φίλος, ο οποίος είχε διατελέσει πολύ παλιά και υπουργός, αφού με πήρε στο τηλέφωνο για να μου εκφράσει, την ειλικρινή, πιστεύω, θλίψη του για την αποστρατεία μου είπε ότι εάν σκεφτόμουν να κάνω κάτι καινούργιο **δεν θάπρεπε να αφήσω ανεκμετάλλευτο το χρόνο.** Όποια απόφαση πάρεις να την πάρεις μέσα στο πρώτο εξάμηνο. Μετά αρχίζει έντονη φθορά. Κάτι ήξερε εκείνος. **Έτσι είναι.** Αφού περάσουν λίγες μέρες θα αυτοοργανωθώ και θα δούμε. Φυσικά είχα και μια σοβαρή πρόταση για κάποιες εργασίες σε κάποιες θέσεις δημοσίου χώρου, αλλά μέσα μου δεν ήθελα να σκεφθώ κάτι τέτοιο. Δεν ένιωθα τον

εαυτό μου ικανό για δοκιμασίες «επανάκλησης στην ενεργό Υπηρεσία, σε θέση που θα μου έδινε κάποια παράταση υπηρεσιακής ζωής. **Ήθελα κάτι πιο δικό μου.**

Καταρχάς, είχα την περίπτωση να ανοίξω μια δουλειά με τον μεγαλύτερο γιο μου με αντικείμενα πολιτικού μηχανικού, καθόσον και εκείνος διπλωματούχος απολυτόταν και από τον Στρατό μια βδομάδα αργότερα. **Αυτό και έγινε.** Αλλά μέσα μου κάτι άλλο περισσότερο θα ήθελα. Η συνδρομή μου στην ανάπτυξη ενός φορέα μελετών και κατασκευών, ο οποίος θα ήταν και παράγοντας επαγγελματικής, κατά κάποιο τρόπο εξασφάλισης και για **τρία παιδιά μου** με συγκινούσε και μου έδινε δύναμη ζωής, αλλά και δύναμη να ξεπεράσω τα όσα αρνητικά συναισθήματα είχα από την απρόσμενη [με τους δικούς μου υπολογισμούς] αποστρατεία. Πραγματικά μετά από αρκετά χρόνια πορείας στον ιδιωτικό βίο απορώ που βρέθηκε τέτοιο κουράγιο! Με τα χρόνια, που ήσαν γεμάτα αγωνίες προσπάθειες αλλά και με σχετικές επιτυχίες ανδρώθηκε η εταιρεία και τα παιδιά μας ανέλαβαν σταδιακά το μέγιστο φορτίο των ευθυνών.

Τα παιδιά μας μπορούσαν πια να λειτουργούν, παρά τις όσες δυσκολίες, ειδικά μετά το 2009, σε ικανοποιητικό βαθμό τα θέματα της εταιρίας. Η προσφορά μου γινόταν καθημερινά και μικρότερη, αυτό ήταν απόλυτα φυσιολογικό και μου άρεσε. Μέσα από λάθη, εμπειρίες, αστοχίες και επιτεύγματα τα παιδιά μου μπόρεσαν να βρουν διεξόδους στη ζωή τους με την αθόρυβη συνδρομή της **Μητέρας** τους που κάλυπτε, όλους τους τομείς των αρμοδιοτήτων της και **όχι μόνον.**

Προσωπικά, όμως, ήθελα και κάτι πιο πέρα. Είχα κάτι παραπάνω να προσφέρω στην οικογένειά μου, αλλά και στον εαυτό μου. Είχα βέβαια μια μεγάλη «εφεδρεία» την **Τέχνη μου.** Την Ζωγραφική μου. Τη **μόνιμη «ερωμένη» μου!!!** Αυτή που δεν με εγκατέλειψε σε καμιά στιγμή της ζωής μου. **Η μόνιμη παρηγοριά και οξυγόνο μου.** Τώρα μπορούσα και πιο ελεύθερα να διοργανώσω εκθέσεις έργων μου και να ασχοληθώ, πιο «επαγγελματικά». Και πραγματικά σε ένα εξάμηνο από την αποστρατεία μου έγιναν δυο εκθέσεις έργων μου. Ας είναι καλά οι φίλοι μου **Γιώργος Σταθόπουλος και Γιώργος Καλακαλλάς. Πολύ ωραίος στίβος η Τέχνη!** Σου γεμίζει την ψυχή με άπειρα συναισθήματα ευεξίας, ικανοποίησης και πλήρωσης. Φυσικά και κάποια οικονομική ανάσα στα πρώτα βήματα. Αλλά και πάλι δεν μου «πήγαινε» απόλυτα η εικόνα του καλλιτέχνη. Μάλιστα ειλικρινά μου κακοφάνηκε λιγάκι, όταν ο σπουδαίος **Καθηγητής και Δάσκαλός μου (Θ.Τάσιος)** στο ΕΜΠ με χαρακτήρισε ως **εστέτ.**

Μα προσωπικά ανάλωσα μια ζωή με τον Άνθρωπο, έλεγα μέσα μου. Ναι μπορεί να πήγα στη Σχολή Ευελπίδων για τα «κεφτεδάκια», δηλαδή επειδή μας εξασφαλιζόταν το φαγητό κατά τη διάρκεια των σπουδών [που λεφτά για Πανεπιστήμια και Πολυτεχνεία, που θέλαμε να πάμε]. Αλλά τελικά ερωτευθήκαμε το **λειτουργημά μας.** Δώσαμε όλο το είναι μας σε αυτόν τον σκοπό, γιατί θεωρήσαμε **ΚΑΘΗΚΟΝ** μας την **αγωγή και προετοιμασία του ελληνόπουλου για τον πόλεμο.** Το ελληνόπουλο υπήρξε η μεγαλύτερη αξία στη ζωή μας. Και ειλικρινά αν σκεφθεί απλά κάποιος τη σοβαρότητα του εγχειρήματος, ήτοι την αποστολή προετοιμασίας των νέων για τη περίπτωση της αυτοθυσίας για τη σωτηρία της Πατρίδας θα τον πιάσει ουσιαστικός ίλιγγος με το μέγεθος της ευθύνης, που αναλαμβάνει κάθε αξιωματικός.

Αυτή υπήρξε το πραγματικό νόημα και αξία της ζωής μας. Ο μηχανικός που δημιουργήθηκε από τις αντίστοιχες πανεπιστημιακές γνώσεις και οι τεχνικές εμπειρίες της σταδιοδρομίας μέσα και έξω από στράτευμα ήταν ένα μέρος του όλου εαυτού. Το ίδιο ισχύει και για το καλλιτεχνικό μέρος, το οποίο όπως ήδη είπα με γέμιζε με συναισθήματα ωραιότητας. Οι υπόλοιπες σπουδές μέσα στην στρατιωτική Υπηρεσία είτε στα Πανεπιστήμια εσωτερικού και εξωτερικού δρούσαν υποβοηθητικά και μόνον κατά περίπτωση. Όλα μαζί τα παραπάνω στοιχεία συνέθεταν έναν διαρκώς ανανεούμενο εαυτό. **Τον εαυτό αυτό τροφοδοτούσε η άσβεστη αγάπη για τον νέο που είναι υποχρεωμένος να υπηρετήσει την Πατρίδα.** Αλλά ποια Πατρίδα, αυτή που έπρεπε να την ερωτευθεί για να της δοθεί εθε-

λοντικά. Ίσως αυτό είναι και το απειροελάχιστο, αλλά και Μέγιστο κάθε έλληνα πολίτη.

Η λεγόμενη κρίση που ξέσπασε το **2009**, ως εάν από το πουθενά!, και η οποία ονομάστηκε **οικονομική**, τελικά φάνηκε με το παραπάνω ότι δεν ήταν αποκλειστικά οικονομική. Ο κάθε απλώς σκεπτόμενος πολίτης μέσα του απορούσε το πώς και καταφέρνουμε και ζούμε έτσι περίφημα, ενώ στην πραγματικότητα δεν παραγάγαμε παρά ελάχιστα και αγοράζαμε αφειδώς τα πάντα, όποτε και αμέσως όταν τα επιθυμούσαμε πηγαίνοντας στο πιο κοιντό Υποκατάστημα Τράπεζας και παίρνοντας δάνειο όποια ώρα και στιγμή θέλαμε, χωρίς καμιά εγγύηση! Μόνον η απλή αυτή σκέψη με έκανε να δώσω μεγαλύτερη προτεραιότητα στην **βιωματική μου υπόσταση του ανθρώπου** που ασχολήθηκε με εκείνο που ο ίδιος ονομάζει «εύελπι, ως αιεφόρο αξία».

Είχα την απόλυτη, σχεδόν, πεποίθηση, την οποία όπως διαφάνηκε από τις πολλές δηλώσεις συμπολιτών, αλλά και από τη συμπεριφορά του μέγιστου μέρους του λαού μας **ότι η κρίση ήταν πολύ βαθύτερη από οικονομική**. Φαινόταν σαν οικονομική επειδή είχε αμαυρωθεί ο σημερινός «θεός» μας, που μας είχε επισκιάσει όλες τις άλλες αξίες και μας είχε και δυστυχώς μας έχει υποδουλώσει όλους. Και πραγματικά τι τον θέλουμε ένα καλύτερο θεό! Αφού **με το χρήμα εξασφαλίζουμε, σχεδόν, τα πάντα**. Μπορούμε να αγοράσουμε αγαθά καλύπτοντας την οποιαδήποτε επιθυμία και μάλιστα σε άμεσο χρόνο. Αγοράζουμε μάλιστα και αξίες και τιμές που άλλοι μοχθούν δεκάδες χρόνια και μια ολόκληρη ζωή να τα αποκτήσουν. **Με το χρήμα γίνεται διάσημος κανείς στο άψε σβήσε!** Γίνεται γνωστός, περιζήτητος και δυνατός. Έχει τα πάντα. Εμπνέει σεβασμό, αποκτά σπουδαιότητα, προσελκύει επάνω τις κάμερες της δημοσιότητας. Γίνεται επώνυμος [λες και οι άλλοι οι πολλοί είναι ανώνυμοι και άχρηστοι]. Δεν είχαμε αντιληφθεί και δυστυχώς εμμένουμε σε αυτή την κατάσταση ακόμη, ότι είμαστε κυριολεκτικά εθελόδουλοι σε τεχνικές ανάγκες και επιθυμίες.

Έχει λησμονηθεί η αρετή. Όχι με την ηθική μόνον έννοια, **αλλά με την έννοια της προσαρμογής του εαυτού μας στην πραγματική κατάσταση και ροή των πραγμάτων.** Έννοιες, όπως ελευθερία, συνύπαρξη, εντιμότητα, σεβασμός, εκτίμηση, αυτοεκτίμηση, κοντολογίς έννοιες που άλλοτε είναι αγαθά και άλλοτε αξίες έχουν λάβει τελείως διαφορετικό περιεχόμενο.

Μέσα σε αυτό το κλίμα πλήρους σύγχυσης, ως **πρόσωπο** και μόνον θέλησα να αντιδράσω. Δεν μπορεί κάτι θετικό μπορεί να βγει, έλεγα μέσα μου από την πρώτη στιγμή. Έστω και η βασική και θεμελιώδης αντίληψη ότι η πραγματικότητα δεν ήταν η παγκόσμια και ιστορική πρωτοτυπία που είχαμε εφεύρει εμείς οι Έλληνες. **Οι πρόγονοί μας υπήρξαν πρωτοπόροι, στην αναζήτηση του νοήματος της ζωής και στην προσαρμογή μας σε αυτό το νόημα που το ονόμασαν αρετή. Η ζωή είναι γεμάτη από δυσκολίες.**

Πρώτα – πρώτα το είχα **προσωπικά ανάγκη**. Στο στράτευμα πήγα χωρίς να έχω μια σοβαρή εικόνα του τι είχα να αντιμετωπίσω. Ποιος νοιαζόταν για επαγγελματικό προσανατολισμό! Μήπως και τώρα είναι δυνατός ο επαγγελματικός προσανατολισμός, άραγε!. Μετά όμως από πολλές δυσκολίες, όχι φυσικά πολεμικές, όπως άλλοι παλαιότεροι συνάδελφοι, πλην όμως ψυχολογικά αρκετά έντονες, ώστε είχαμε διαμορφώσει μια πιο ώριμη εικόνα της ζωής. Γνωρίζαμε ότι η ζωή μάς επιφυλάσσει πολλές εμπειρίες και μάλιστα πρωτόγνωρες. Άλλες ευχάριστες, αλλά προπαντός δυσάρεστες εκπλήξεις. Αυτός ήταν και ο λόγος που προετοιμαζόμασταν πάντοτε για την περίπτωση του πολέμου. Σχεδιάζαμε με βάση τον εχθρό που είχαμε απέναντί μας, μελετούσαμε το περιβάλλον και προσπαθούσαμε με την εκπαίδευση να έχουμε έτοιμους μαχητές. **Η προετοιμασία απέβλεπε στο να αποκτήσουν τις απαραίτητες ικανότητες και γνώσεις οι νέοι μας, ώστε να ενεργούν σε δύσκολες συνθήκες με μεγαλύτερη επιτυχία.** Κυρίως όμως προσπαθούσαμε να είναι προετοιμασμένοι ψυχολογικά, γιατί χωρίς τη ψυχολογική ετοιμότητα μηδενίζονταν όλοι οι παράγοντες δόμησης του μαχητού.

Φαίνεται ότι κάτι τέτοιο δεν είχε γίνει ποτέ για τις συνθήκες της καλούμενης ειρήνης. Η φάση της ειρήνης εναλλάσσεται με την πολεμική αλλάζοντας μόνο μέσα διεξαγωγής. Τα όρια είναι δυσδιάκριτα. Τα όρια του πολέμου τα διακρίνει εύκολα κανείς. Βλέπει άρματα, αεροπλάνα, τραυματίες, νεκρούς, αλλά προπαντός βλέπει έναν εχθρό απέναντί του. Εχθρός με σημαίες, στολές, με όρια κατοχής εδάφους και μετρήσιμα περίπου μεγέθη ικανοτήτων και προθέσεων. Στην ειρήνη τα πράγματα φαίνεται να αλλάζουν, αλλά μόνον επιφανειακά. Δεν έχουμε όλες εκείνες τις άμεσα ορατές συνέπειες. **Δεν έχουμε τη συσπείρωση του λαού κόντρα στον εμφανή εχθρό. Δεν νιώθουμε ούτε ότι απειλούμαστε άμεσα και ούτε ότι όλοι έχουμε κοινή μοίρα, αλλά εφησυχάζουμε μέσα σε μια αυταπάτη ότι όλα κινούνται γραμμικά και άρα είναι προβλέψιμα και ελεγχόμενα. Όμως η πραγματικότητα είναι πιο πολύπλοκη και μάλιστα καθημερινά γίνεται πολυπλοκότερη. Κινείται ολογραμμικά.**

Οι άνθρωποι είμαστε αναγκασμένοι να προσαρμοζόμαστε στην πραγματικότητα και όχι το αντίθετο ποια όμως είναι η πραγματικότητα! Είναι εύκολη η σωστή αντίληψη από όλους; μάλλον όχι. Άρα πώς να σχεδιασθεί η προετοιμασία. Και εάν δεν είμαστε έτοιμοι, φυσικά, αφηνιδιαζόμαστε και τότε το ψυχολογικό πλήγμα είναι πιο έντονο. Να λοιπόν μια σχετική αφετηρία για έρευνα. Μπορούμε να αντιληφθούμε μέσα στην πολυπλοκότητά της. Μόνοι μας μέχρι ένα σημείο. **Μαζί με τον διπλανό μας ασφαλώς καλύτερα. Και όταν αντιληφθούμε σε σχετικά καλό βαθμό πως αισθανόμαστε; Εάν νιώθουμε άνετα, δηλαδή, αντιμετωπίζουμε με σχετική άνεση και επιτυχία τις δυσκολίες τότε έχουμε ένα αίσθημα ευεξίας και ωραιότητας, ειδάλλως υποφέρουμε και αναζητούμε διεξόδους.**

Και τότε αρχίζει η δράση, αλλά προς ποια κατεύθυνση!. Προς τα εκεί που πιστεύουμε ότι μας συμφέρει. Και εδώ ανακύπτει πάλι το ερώτημα πως πάει η πραγματικότητα; Άρα μια συνεχής αδιάλειπτη ενεργοποίηση όλου του ψυχικού μας κόσμου για αναζήτηση γνώσης για την καλύτερη αντίληψη της πραγματικότητας.

Δράση προς την κατεύθυνση οφέλους και ισορροπίας του εσωτερικού μας κόσμου. Μια αέναη δυναμική κίνηση που ουσιαστικά δεν βρίσκει ισορροπία σχεδόν ποτέ. Και εάν εύρισκε τότε θα επικρατούσε ανία και αδιαφορία, άρα βήμα προς το θάνατο.

Ζωή σημαίνει ενέργεια, φρεσκάδα, ζωτική δύναμη και δράση μέσα στα όρια των αντοχών και γιατί όχι λίγο παραπάνω! Στο ιδανικό σημείο επιδίωξης που είναι το συλλαμβανόμενο και διαρκώς διαφεύγον. Απλά σε αυτόν τον σκοπό ένοιωσα υποχρεωμένος να διαθέσω την υπόλοιπη ζωή μου!

«[Ιδανικόν είναι]: το μη υπαρκτόν. Το συλλαμβανόμενον και συνεχώς διαφεύγον. Το όνειρον το οποίον πραγματοποιούμενον, δεν αφανίζει την τάσιν δημιουργίας νέου ονείρου». (Πλάτων Σταματιάδης)

Δημήτρης Κ. Μπάκας
14 Μάρ. 2025